

Kiss Károly:

PISA itt – PISA ott. Rossz hazai és német eredmények

Tavaly decemberben jelentek meg a 2022-es PISA-felmérések eredményei. A tizenöt évesek, a középiskolások legelső osztályának képességeit vizsgálták a matematikában, szövegértésben és a természettudományos tárgyakban.

Németországban a 9. osztályosok (15 évesek) eredményei a 2010-es évek közepén még magasan meghaladták az OECD átlagot, most viszont lecsúsztak arra a szintre – miközben az OECD átlag is erősen hanyatlik. A németek különösen a matematikai lecsúszást sajnálják. A Spiegel szinte gyászhangulatban ír erről: „Németország, a feltalálók és mérnökök országa? Ennek most már vége. A fiatalok és a pályakezdők gyenge matematikai képessége a nemzet jólétét és a tudományos életet veszélyezteti.”¹ A német gazdaságból több, mint 280.000 matematikus, informatikus, technikus és természettudományos képzettségű szakember hiányzik.² Oktatási katasztrófáról beszélnek. A 2018-as eredményekhez viszonyítva olyan a helyzet, mintha egy teljes iskolai év kiesett volna.

In der Schule angekommen?

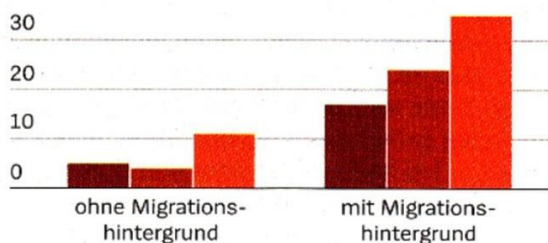
Neuntklässler in Deutschland mit Zuwanderungshintergrund*, Anteil in Prozent

■ in Deutschland geborene Zuwandererkinder
■ selbst zugewandert



Familiäre Risikofaktoren der unter 18-Jährigen nach Migrationshintergrund** 2020, in Prozent

■ Erwerbslosigkeit beider Eltern
■ Eltern ohne Abitur oder Berufsausbildung
■ Haushaltseinkommen unter der Armutsgefährdungsgrenze



* mindestens ein Elternteil im Ausland geboren

** mindestens ein Elternteil hat bei Geburt keine deutsche Staatsangehörigkeit

■ Quellen: IQB 2022, Bildungsbericht 2022

Szerepet játszanak ebben a 2020-21-es járvány miatti iskolabezárások. Ez azonban minden országot érintett. Németország esetében a bevándorló családból származó gyerekek egyre növekvő száma és aránya okozza a romló teljesítményt.

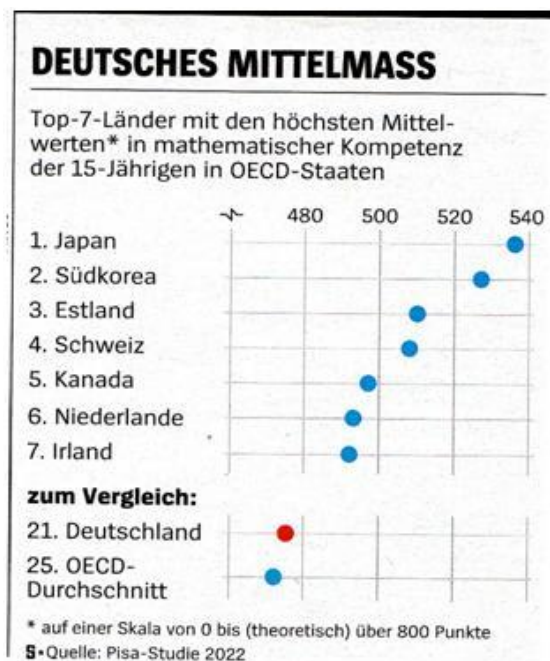
2015-ben a 9. osztályosok körében a bevándorló háttérű tanulók aránya 29 % volt (24 az ott született, és 5 % az újonnan érkezett). 2022-re ez az arány 38 százalékra emelkedett (!). (29 és 9 % az előbbiekre szerinti megoszlás). A német iskolákban nagymértékű a pedagógushiány – a pedagóguspályára lépőket visszariasztja a migrációs háttérű gyerekek hatalmas aránya, akiknek nehézségeik vannak a német nyelvvel.

Der Spiegel Nr. 50 / 9. 12. 2023. Wir nullen. Silke Fokken et al.

¹ Der Spiegel Nr. 50 / 9. 12. 2023. 6. old.

² Der Spiegel Nr. 50 / 9. 12. 2023. Wir nullen. Silke Fokken et al.

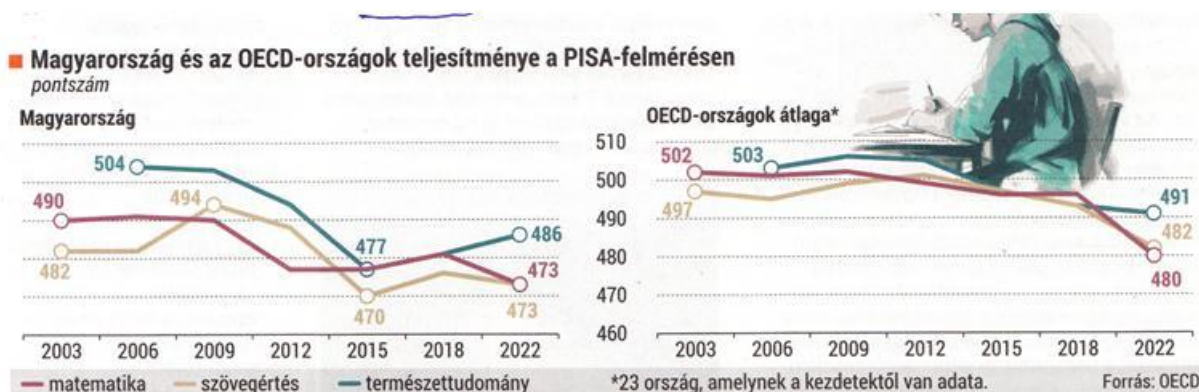
A nemzetközi eredményekből még említésre méltó, hogy **megszűnt a finnek irigyelt vezető helyezése**. A finn oktatáspolitikát nem azért tekintették a legjobbnak Európában (és mindaddig a legeredményesebbnek) mert ott a legmagasabbak a pedagógus-bérek. Ellenkezőleg, a finn tanárok bére a nyugat-európai szinthez képest átlagos. A siker hátterében az oktatás szabadsága állt: a tanárok az általuk választott tankönyvekből taníthatnak, az általuk preferált módszerek szerint. Kreatív értelmiségiek számára ez – valamint a tanári pályához kapcsolódó elhivatottság – többet jelent, mint a magasabb kereset.



Nem csúsztak vissza viszont a japánok, dél-koreaiak, szingapúriak és észtek. Matematikában az első hét helyen mellettük még a svájci, kanadai, holland és ír gyerekek állnak. A németek a 21.-edikek, az OECD-átlag a 25.³

Der Spiegel Nr. 50 / 9. 12. 2023. Kopfrechen in Japan. (Kristin Haug)

Romlottak a mi eredményeink is. 2003-ban nagyjából még az OECD átlagának szintjén voltunk – és most is ott vagyunk (egy kicsit lejjebb). Azaz: együtt csúszunk az OECD átlagával. De mi okozza a mi rossz eredményeinket? Köznevelési rendszerünk legfontosabb problémája véleményem szerint az, hogy a kormány a köznevelésben túlzottan centralizált politikát folytat. És az igen alacsony fizetések természetesen kontraszelekciót okoznak.



Hvg 2023 dec. 14. (Riba István)

³ Der Spiegel Nr. 50 / 9. 12. 2023. Kopfrechen in Japan. (Kristin Haug).

Azokban a nemzetközi összehasonításokban, melyek azt vizsgálják, hogy a családi háttér mennyiben határozza meg a gyerekek iskolai eredményeit, Magyarország az élen jár. (Ezt „oktatási egyenlőtlenségnek” nevezik.) Ez nem pozitív eredmény, nyilvánvalóan jelentős szerepet játszik benne a *cigánykérdés*. A hvg-s Riba István erre azonnal rá is kattan, és előveszi a *szegregáció* témáját a hazai oktatásban.⁴ Aki ismeri a hazai viszonyokat, az tudja, hogy ilyen nem létezik. Az elcigányosodott falvakban az a néhány fiatal nem-cigány család,⁵ akiknek gyerekeik vannak, inkább naponta elviszi őket valamelyik szomszéd falu iskolájába, ahol az etnikai összetétel még kedvezőbb. A kormányzat ezt persze megakadályozhatná azzal, hogy a beiratkozást a lakóhelyen illetékes iskolához köti. De emelné-e az egy cigány osztály színvonalát, ha lenne benne néhány nem-cigány gyerek is? A „parasztok” gyerekeiét viszont egyértelműen lerontaná.⁶

Végül az **OECD országok** 15 éves diákjainak romló teljesítményére kellene megtalálni a választ. Azt hiszem, itt arról van szó, hogy a mai fiatalok – de már a gyerekek is – más értékeket vallanak. A tudás, a tanulás nem olyan fontos számukra, mint a korábbiaknak. A Z generáció (a 20 és 30 év közöttiek) esetében ez már teljesen nyilvánvaló: a velük folyó állásinterjúk menete megfordult. Nem a jövőendő munkáltatójuk sorolja fel, hogy mik az elvárások velük szemben, hanem fordítva: ők közlik, hogy mit várnak el jövőendő munkahelyüktől. És ez az első olyan generáció a történelem során, amely a technikai újdonságokat nem az idősebbektől tanulja, hanem fordítva...⁷ A mai tínédzsereket az okos eszközök kötik le. A tudás az ő szemükben leértékelődött, hiszen egy kattintással minden információhoz azonnal hozzájutnak. Persze ettől még nem lesz nagyobb az intelligenciájuk és a műveltségük, mert **a dolog lényege az, hogy tudjuk-e, hogy mit kell kérdezni.**

Világprobléma: nem tudunk mit kezdeni a nyakunkba szakadt tudással, nem tudjuk beilleszteni az eddigi oktatási és kutatási gyakorlatba, az eddigi struktúrákba az új módon megszerezhető tudást. A bármiféle információ azonnali elérhetőségének a lehetősége (hogy a generatív mesterséges intelligenciák által nyújtott feldolgozás lehetőségéről ne is beszéljünk) egyelőre – legalább is a fiatalok körében – nagyon leértékeli a hagyományos módon – azaz tanulóssal – megszerezhető tudást. (Úgy tűnik, hogy azokban a társadalmakban, melyekben a tekintélyelv még tradicionálisan nagyobb szerepet játszik, jobbak az iskolai eredmények. Kíváncsi lennék, Kínában mit mutatna egy hasonló PISA-felmérés.)

Bp, 2024 január

⁴ Hvg 2023 dec. 14. Riba István: Eltérő olvasat.

⁵ A szülőfalumban annak idején őket „parasztoknak” hívták; parasztok és cigányok.volt a hagyományos „etnikai” megnevezés.

⁶ Egy gyakorló pedagógustól hallottam, hogy már egyetlen cigánygyerek is szinte kezelhetetlenné tesz egy osztályt. Ez valószínűleg túlzás és előítélet. De az tény, hogy a cigány gyerekekkel nehezebb bánni. (Kilenc éven át cigány gyerekek önkéntes nevelője voltam egy állami gondozottak intézetében – van némi tapasztalatom e téren.)

⁷ Lásd erről: Kiss Károly: A munkába lépő Z generáció elvárásai.

https://utodaink-jovoje.hu/tarsadalom/a_z_generacio_elvarasai.pdf